

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2011. május 24.*

A C-54/08. sz. ügyben,

az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt a Bírósághoz 2008. február 12-én

az **Európai Bizottság** (képviselik: H. Støvlbæk és G. Braun, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek,

támogatja:

Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága (képviseli: S. Behzadi-Spencer, meghatalmazotti minőségben),

beavatkozó,

* Az eljárás nyelve: német.

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviselik: M. Lumma, J. Kemper, valamint U. Karpenstein és J. Möller, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen,

támogatják:

a **Bolgár Köztársaság** (képviselik: T. Ivanov és E. Petranova, meghatalmazotti minőségben),

a **Cseh Köztársaság** (képviseli: M. Smolek, meghatalmazotti minőségben),

az **Észt Köztársaság** (képviseli: L. Uibo, meghatalmazotti minőségben),

a **Francia Köztársaság** (képviselik: G. de Bergues és B. Messmer, meghatalmazotti minőségben),

a **Lett Köztársaság** (képviselik: L. Ostrovska, K. Drēviņa és J. Barbale, meghatalmazotti minőségben),

a **Litván Köztársaság** (képviselik: D. Kriauciūnas és E. Matulionytė, meghatalmazotti minőségben),

a **Magyar Köztársaság** (képviselik: Somssich R., Veres K. és Fehér M., meghatalmazotti minőségben),

az **Oszták Köztársaság** (képviselik: E. Riedl, G. Holley és M. Aufner, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg),

a **Lengyel Köztársaság** (képviselik: M. Dowgielewicz és C. Herma és D. Lutostańska, meghatalmazotti minőségben),

a **Szlovén Köztársaság** (képviselik: V. Klemenc és Ž. Cilenšek Bončina, meghatalmazotti minőségben),

a **Szlovák Köztársaság** (képviselik: J. Čorba és B. Ricziová, meghatalmazotti minőségben)

beavatkozók,

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (előadó), J.-J. Kasel tanácselnökök, R. Silva de Lapuerta, Juhász E., G. Arestis, M. Ilešič, C. Toader és M. Safjan bírák,

főtanácsnok: P. Cruz Villalón,
hivatalvezető: M.-A. Gaudissart egységvezető,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. április 27-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2010. szeptember 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- ¹ Keresetével az Európai Közösségek Bizottsága a Bíróságtól annak megállapítását kéri, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság – mivel a közjegyzői hivatás gyakorlását állampolgársági feltételhez kötötte, és a közjegyzői hivatás tekintetében nem ültette át a 2001. május 14-i 2001/19/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 206., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 138. o.) módosított, a

legalább hároméves szakoktatást és szakképzést lezáró felsőfokú oklevelek elismerésének általános rendszeréről szóló, 1988. december 21-i 89/48/EGK tanácsi irányelvet (HL L 19., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 337. o.; a továbbiakban: 89/48 irányelv) és/vagy a szakmai képesítések elismeréséről szóló, 2005. szeptember 7-i 2005/36/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (HL L 255., 22. o.) – nem teljesítette az EK 43. és az EK 45. cikkből, valamint az ezen irányelvekből eredő kötelezettségeit.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 2 A 89/48 irányelv tizenkettedik preambulumbekzdése kimondta, hogy „a felsőfokú oklevelek elismerésének általános rendszere semmiképpen sem sérti [helyesen: sem érinti] az [EK 45. cikk] alkalmazását”.
- 3 A 89/48 irányelv 2. cikke a következőképpen fogalmazott:

„Ezt az irányelvet a tagállamok minden olyan állampolgárára alkalmazni kell, aki önálló vállalkozóként vagy munkavállalóként egy másik tagállamban kíván egy szabályozott szakmát gyakorolni.

Ez az irányelv nem vonatkozik azokra a foglalkozásokra, amelyekkel az oklevelek tagállamok általi kölcsönös elismeréséről szóló külön irányelv foglalkozik.”

- 4 A közjegyzői hivatásra nem vonatkozik semmiféle olyan szabályozás, amelyre a fent hivatkozott 2. cikk második bekezdése utal.

- 5 A 89/48 irányelv átültetésére előírt határidő az irányelv 12. cikkének megfelelően 1991. január 4-én járt le.

- 6 A 2005/36 irányelv 62. cikke 2007. október 20-i hatállyal hatályon kívül helyezte a 89/48 irányelvet.

- 7 A 2005/36 irányelv (9) preambulumbekzdése a következőképpen fogalmaz:

„Fenntartva a letelepedés szabadsága tekintetében a különböző hatályos elismerési rendszerek alapjául szolgáló elveket és biztosítékokat, e rendszerek szabályait a tapasztalatok tükrében tökéletesíteni kell. Ezenkívül, a vonatkozó irányelveket számos alkalommal módosították, és rendelkezéseiket az alkalmazandó elvek egységesítése útján át kell szervezni és ésszerűsíteni. Ezért a 89/48 irányelvet le kell cserélni [...]”

- 8 Ezen irányelv (14) preambulumbekzdése kimondja:

„A [89/48 irányelv] által létrehozott elismerési mechanizmus változatlan marad. [...]”

- 9 A 2005/36 irányelv (41) preambulumbekzdése kimondja, hogy ez az irányelv „nem előzi meg [helyesen: nem érinti] a[z] [EK] 39. cikk (4) bekezdése és a[z] [EK] 45. cikk alkalmazását mindenekelőtt [helyesen: többek között] a közjegyzők vonatkozásában.”

A nemzeti szabályozás

A közjegyzői hivatás általános szabályozása

- 10 A német jogrendben – Baden-Württemberg tartomány kivételével – a közjegyzők tevékenységüket szabad foglalkozás keretében végzik. A közjegyzői hivatás szabályozását a szövetségi közjegyzői rendtartás módosításáról szóló 2006. július 15-i hatodik módosító törvénnyel (BGBl. I. 2006., 1531. o.) módosított, 1961. február 24-i szövetségi közjegyzői rendtartás (Bundesnotarordnung) (BGBl. I. 1961., 97. o.; a továbbiakban: BNotO) tartalmazza.
- 11 A BNotO 1. cikke értelmében a közjegyző a tartományok által kinevezett, független állami tisztviselő, akinek feladata jogi aktusok hitelesítése, valamint a „perrek elkerülésére irányuló ügyintézés” terén más feladatok ellátása.
- 12 A BNotO 4. cikkének első mondata kimondja, hogy a kinevezendő közjegyzők száma a gondos igazságszolgáltatás igényeinek felel meg.
- 13 A BNotO 10. cikke (1) bekezdésének első mondata és (2) bekezdésének első mondata értelmében a közjegyző számára meghatározott helyet jelölnek ki székhelyül, ahová köteles irodáját telepíteni. A közjegyző tevékenysége a BNotO 10a. és 11. cikkének megfelelően meghatározott körzetre terjed ki, amelyet főszabály szerint földrajzilag határoznak meg.

- 14 A BNotO 17. cikke (1) bekezdésének első mondata értelmében a közjegyző az általa végzett tevékenységért törvényben meghatározott díjazásban részesül.
- 15 A BNotO 19. cikkének (1) bekezdése értelmében a közjegyző kizárólag maga felel a szakmai tevékenysége keretében végzett cselekményekért, az állam felelőssége e tekintetben kizárt.
- 16 A BNotO 115. cikkének (1) bekezdésében biztosított lehetőség alapján Baden-Württemberg tartományban a közjegyzői feladatokat a „Notare im Landesdienst” (tartományi közjegyző) látja el, aki az állam szolgálatában álló tisztviselő. A Németországi Szövetségi Köztársaság területének többi részén a BNotO 3. cikke értelmében a közjegyző a hivatását – tartománytól függően – kizárólagosan vagy az ügyvédi hivatással együtt („Anwaltsnotare”) végzi.
- 17 A BNotO 5. cikke értelmében közjegyzői tisztséget kizárólag német állampolgár tölthet be.

A közjegyzői tevékenység

- 18 A BNotO 20. cikke (1) bekezdésének első mondata értelmében a közjegyző rendelkezik hatáskörrel különböző hitelesítések elvégzésére, valamint aláírások, kézjegyek és másolatok igazolására. A közjegyző közreműködése a hitelesítendő okirat rendeltetésétől függően lehet kötelező, vagy alapulhat a felek választásán. A közjegyző eljárása során megállapítja az okirat kiállításához szükséges, törvényben előírt összes feltétel fennállását, a felek jog- és cselekvőképességét.

- 19 A 2002. július 23-i törvénnyel (BGBl. I. 2002., 2850. o.) módosított, az iratok hitelesítéséről szóló 1969. augusztus 28-i törvény (Beurkundungsgesetz, BGBl. I. 1969., 1513. o.) 17. cikkének (1) bekezdése szerint a közjegyző köteles feltárni a felek szándékát, tisztázni a tényeket, tájékoztatni a feleket a kérdéses aktus jogi jelentőségéről, valamint világosan és egyértelműen írásba foglalni a felek nyilatkozatait annak érdekében, hogy a jogban járatlan felet ne érje hátrány.
- 20 E módosított törvény 4. cikke értelmében a közjegyző köteles megtagadni a hitelesítést, ha az nem egyeztethető össze hivatásából eredő kötelezettségeivel, különösen amikor azt nyilvánvalóan jogellenes vagy rosszhiszemű célra kívánják felhasználni.
- 21 A polgári perrendtartás (Zivilprozessordnung) 2005. december 5-én közzétett változatának (BGBl. I. 2005., 3202. o., és módosításai: BGBl. I. 2006., 431. o. és BGBl. I. 2007., 1781. o.; a továbbiakban: ZPO) 286. cikke kimondja a bizonyítékok bíróság általi szabad mérlegelésének elvét.
- 22 A ZPO 415. cikkének (1) bekezdése – amely e törvény 2. könyve 1. fejezetének „okirati bizonyítékok” című 9. címében szerepel – kimondja, hogy a valamely közhatalmi szerv által ügykörén belül vagy közhitelességgel felruházott személy által a rábízott tevékenységi körben eljárva, a megszabott alakban kiállított okiratok, vagyis a közokiratok teljesen bizonyítják a közhatalmi szerv vagy a kérdéses személy által hitelesített eseményt, ha az okiratot az annak kiállítására jogosult közhatalmi szerv vagy személy előtt tett nyilatkozat tárgyában állítják ki. A ZPO 415. cikkének (2) bekezdése szerint az esemény hitelesítésének hibás voltára vonatkozó bizonyíték főszabály szerint elfogadható.

- 23 A ZPO 418. cikkének (1) bekezdése továbbá kimondja, hogy a 415. cikkben szereplőtől eltérő tartalmú közokiratok teljesen bizonyítják a bennük szereplő tényeket, ha azok valóságáról a közhatalmi szerv vagy a közhitelességgel felruházott személy személyesen meggyőződött. A ZPO 418. cikkének (2) bekezdése szerint a tanúsított tények téves voltára vonatkozó bizonyíték főszabály szerint elfogadható.
- 24 A polgári jog terén a polgári törvénykönyv (Bürgerliches Gesetzbuch) 2002. január 2-án közzétett változatának (BGBl. I. 2002., 42. o. és módosításai: BGBl. I. 2002., 2909. o. és BGBl. I. 2003., 738. o.) 125. cikke kimondja, hogy a jogi aktusra vonatkozóan törvényben előírt alakszerűségek megsértése a jogi aktus semmisségét vonja maga után.
- 25 Ezzel összefüggésben bizonyos ügyleteket semmisség terhe mellett közjegyzői okiratba kell foglalni. Többek között a földterület tulajdonjogának megszerzésére és átruházására, a hagyaték átruházására vonatkozó szerződésekről, az ajándékozásra tett ígéretre, a házassági szerződésre, a jövőbeni hagyatéokra vonatkozó megállapodásra, a hagyatékról való lemondásra, valamint a kötelezésre vonatkozó szerződésekről van szó.
- 26 Bajorországban azon közjegyzők, akiknek székhelye e tartományban található, a bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozó törvény végrehajtásáról szóló, a 2005. december 10-i törvénnyel (Bayerisches GVBl., 586. o.) módosított 2001. október 26-i törvény (Gesetz zur Ausführung des Lebenspartnerschaftsgesetzes, Bayerisches GVBl., 677. o., a továbbiakban: AGLPartG) 1. cikke (1) bekezdésének első mondata értelmében hitelesíthetik az azonos nemű személyek között bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítő okiratot. Az AGLPartG 2. cikkének rendelkezései értelmében a közjegyző tájékoztatja az anyakönyvvezetőt az ilyen kapcsolat létesítéséről, aki köteles azt bejegyezni az általa vezetett anyakönyvbe.
- 27 A társasági jog terén a részvénytársaságokról szóló, a 2005. szeptember 22-i törvénnyel (BGBl. I. 2005., 2802. o.) módosított, 1965. szeptember 6-i törvény (Aktiengesetz,

BGBI. I. 1965., 1089. o.) 23. cikke (1) bekezdésének első mondata, 30. cikkének (1) bekezdése és 130. cikke (1) bekezdésének első mondata kimondja, hogy közjegyzői hitelesítés szükséges a részvénytársaságok alapító okiratának elfogadásához, az újonnan alakult részvénytársaság első felügyelőbizottságának kinevezéséhez és az ilyen társaság közgyűlésének tanácskozásaihoz. A korlátolt felelősségű társaságokról szóló, az 1980. július 4-i törvénnyel (BGBI. I. 1980., 836. o.) módosított törvény (Gesetz betreffend die Gesellschaft mit beschränkter Haftung, RGBI. I. 1898., 846. o.) 2. cikke (1) bekezdésének első mondata és 53. cikke (2) bekezdésének első mondata közjegyzői formát ír elő a korlátolt felelősségű társaságot létrehozó szerződés megkötéséhez és módosításához. Ugyanígy a társaságok átalakulásáról szóló 1994. október 28-i törvény (Umwandlungsgesetz, BGBI. I. 1994., 3210. o., módosítás: BGBI. I. 1995., 428. o.) 6. cikke, 163. cikkének (3) bekezdése és 193. cikke (3) bekezdésének első mondata értelmében a jogi személyek vagy más jogalanyok átalakulásához, egyesüléséhez, vagyontömeg kiválásához vagy jogi formájuk megváltoztatásához közjegyzői okirat szükséges.

- 28 A ZPO 794. cikke (1) bekezdésének 5. pontja értelmében bizonyos feltételek mellett a német közjegyző által hatáskörében eljárva, a megszabott alakban kiállított közokirat alapján végrehajtásnak van helye, ha az adós a közokiratban a szóban forgó igényre vonatkozóan az azonnali végrehajtásnak alávetette magát.
- 29 A ZPO 797. cikkének (2) bekezdése értelmében a közokiratot őrző közjegyző állítja ki ezen okirat végrehajtható példányát.
- 30 A ZPO 797. cikkének (3) bekezdésében szereplő végrehajtási záradék elhelyezésével szembeni keresetindítás lehetővé teszi ezen záradékkal szemben alaki és érdemi kifogások előterjesztését. Ugyanígy a ZPO 797. cikkének (4) bekezdése a végrehajtással szembeni kifogásolási eljárás keretében lehetővé teszi a szóban forgó közokiratban megállapított jogosultság megkérdőjelezését.

A pert megelőző eljárás

- 31 A Bizottsághoz panaszt nyújtottak be amiatt, hogy Németországban a közjegyzői hivatás gyakorlása állampolgársági feltételhez van kötve. E panasz megvizsgálását követően a Bizottság 2000. november 8-i levelében felszólította a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy két hónapos határidőn belül terjessze elő észrevételeit, egyrészt az említett állampolgársági feltételnek az EK 45. cikk első bekezdésével való összhangjára, másrészt a közjegyzői hivatás tekintetében a 89/48 irányelv átültetésének elmaradására vonatkozóan.
- 32 A Németországi Szövetségi Köztársaság 2001. március 20-i levelében válaszolt az említett felszólító levélre.
- 33 2002. július 10-én a Bizottság kiegészítő felszólító levelet küldött e tagállamnak, amelyben az EK 43. cikkből, az EK 45. cikk első bekezdéséből, valamint a 89/48 irányelvből eredő kötelezettségek megszegését róta fel neki.
- 34 Az említett tagállam a kiegészítő felszólító levélre 2002. október 31-i levelében válaszolt.
- 35 A Bizottság, mivel nem győzték meg a Németországi Szövetségi Köztársaság érvei, 2006. október 18-án indokolással ellátott véleményt küldött e tagállamnak, amelyben megállapította, hogy az nem teljesítette az EK 43. cikkből és az EK 45. cikk első bekezdéséből, valamint a 89/48 irányelvből eredő kötelezettségeit. A Bizottság felszólította a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket ahhoz, hogy ezen indokolással ellátott véleményben foglaltaknak a vélemény kézhezvételétől számított két hónapon belül megfeleljen.

- 36 2006. december 18-i levelében a Németországi Szövetségi Köztársaság előadta arra vonatkozó érveit, hogy a Bizottság álláspontja szerinte miért megalapozatlan.
- 37 A Bizottság ilyen körülmények között döntött úgy, hogy előterjeszti a jelen keresetet.

A keresetről

Az első kifogásról

A felek érvei

- 38 Első kifogásában a Bizottság annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság azáltal, hogy a közjegyzői hivatás gyakorlását kizárólag saját állampolgárai számára tartja fenn, megszegte az EK 43. cikkből és az EK 45. cikk első bekezdéséből eredő kötelezettségeit.
- 39 A Bizottság mindenekelőtt azt hangsúlyozza, hogy a közjegyzői hivatás gyakorlása bizonyos tagállamokban semmilyen állampolgársági feltételhez nincs kötve, továbbá más tagállamok – mint például a Spanyol Királyság, az Olasz Köztársaság és a Portugál Köztársaság – e feltételt megszüntették.

- 40 A Bizottság elsősorban arra emlékeztet, hogy az EK 43. cikk az uniós jog egyik alapvető rendelkezése, melynek célja az, hogy valamely tagállam minden polgárának, aki – akár csupán másodlagos – lakóhely létesítésével egy másik tagállamban valamely önálló vállalkozói tevékenység gyakorlása végett letelepszik, a belföldiekkel azonos bánásmódot biztosítson, és megtilt az állampolgárságon alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetést.
- 41 A Bizottság, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága azzal érvel, hogy az EK 45. cikk első bekezdését önállóan és egységesen kell értelmezni (a 147/86. sz., Bizottság kontra Görögország ügyben 1988. március 15-én hozott ítélet [EBHT 1988., 1637. o.] 8. pontja). Emellett e cikket szigorúan kell értelmezni annyiban, amennyiben a közhatalom gyakorlásához kapcsolódó tevékenységekre nézve kivételt állapít meg a letelepedés szabadsága alól (a 2/74. sz. Reyners-ügyben 1974. június 21-én hozott ítélet [EBHT 1974., 631. o.] 43. pontja).
- 42 Az EK 45. cikk első bekezdésében megfogalmazott kivételt tehát azon tevékenységekre kellene korlátozni, amelyek önmagukban közvetlen és sajátos részvételt jelentenek a közhatalom gyakorlásában (a fent hivatkozott Reyners-ügyben hozott ítélet 44. és 45. pontja). A Bizottság szerint a közhatalom fogalma magában foglalja az általános jogon túlmenő döntési jogkör gyakorlását, amely a mások akaratától független vagy akár azzal szemben történő cselekvés képességében nyilvánul meg. Közelebbről, a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a közhatalom gyakorlása a kényszerítő jogkör alkalmazásaként jelenik meg (a C-114/97. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 1998. október 29-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-6717. o.] 37. pontja).
- 43 A Bizottság és az Egyesült Királyság véleménye szerint a közhatalom gyakorlásában való részvétellel járó tevékenységeket meg kell különböztetni a köz érdekében végzett tevékenységektől. Ugyanis különféle szakmákat sajátos hatáskörökkel ruháznak fel a köz érdekében, azonban a közhatalom gyakorlásában való részvétel nélkül.

- 44 Nem tartoznak az EK 45. cikk első bekezdésének hatálya alá a közhatalom működését segítő vagy abban közreműködő tevékenységek sem (lásd ebben az értelemben a C-42/92. sz. Thijssen-ügyben 1993. július 13-án hozott ítélet [EBHT 1993., I-4047. o.] 22. pontját).
- 45 Emellett a Bizottság és az Egyesült Királyság emlékeztet arra, hogy az EK 45. cikk első bekezdése főszabály szerint meghatározott tevékenységekre vonatkozik, nem pedig valamely szakma egészére, kivéve azt az esetet, ha az érintett tevékenységek nem választhatók el az említett szakma gyakorlásával együtt járó tevékenységek összességétől.
- 46 A Bizottság másodsorban megvizsgálja a német jog alapján a közjegyzők által végzett különböző tevékenységeket.
- 47 A Bizottság az okiratok és megállapodások hitelesítésével kapcsolatban, azzal érvel, hogy a közjegyző a felek tájékoztatása után csupán tanúsítja azok akaratát, valamint joghatással ruházza azt fel. E tevékenység gyakorlása során a közjegyző a felekkel szemben semmiféle döntési jogkörrel nem rendelkezik.
- 48 Az a tény, hogy e tevékenységet a német jog a „perek elkerülésére” irányuló tevékenységnek tekinti, nem kérdőjelezi meg a fenti elemzést, mivel a közjegyzők nem vesznek részt a közhatalom gyakorlásában, ugyanis nincs jogkörük arra, hogy döntéseknek érvényt szerezzenek.
- 49 Így a közjegyző általi hitelesítés csupán a felek között már létrejött megállapodás megerősítése. Az a tény, hogy bizonyos okiratokat kötelező hitelesíttetni, nem releváns, mivel számos olyan eljárás létezik, amely kötelező ugyan, mégsem jár a közhatalom gyakorlásával.

- 50 Ugyanez a helyzet a közjegyzői okiratokhoz kapcsolódó bizonyítási rendszer sajátosságait illetően, ugyanis hasonló bizonyító erővel más okiratok is rendelkeznek, anélkül hogy a közhatalom gyakorlása körébe tartoznának, mint például a hivatásos mezőőr, erdőőr és halőr által készített jegyzőkönyv. Az a tény, hogy a közjegyző a közjegyzői okiratért felelősséget vállal, szintén nem releváns. Ugyanis a legtöbb független szakma képviselői ezt teszik, így az ügyvédek, az építészek vagy az orvosok esetében is.
- 51 A közokiratok végrehajthatóságát illetően a Bizottság úgy véli, hogy a végrehajtási záradék rávezetése megelőzi a tulajdonképpeni végrehajtást, anélkül hogy annak részét képezné. Így a végrehajthatóság biztosítása semmilyen kényszerítő jogkörrel nem ruházza fel a közjegyzőket. Másfelől bármely esetleges vitában a bíróság dönt, nem pedig a közjegyző.
- 52 A német jogrendben a közjegyző általi jogi tanácsadás, amely főszabály szerint a hitelesítéshez kapcsolódik, szintén nem minősül a közhatalom gyakorlásában való részvételnek.
- 53 A Bizottság véleménye szerint az anyakönyvvezetőktől eltérően a közjegyzők főszabály szerint nem a családi állapot bejegyzésével és módosításával foglalkoznak, hanem a felek közötti vagyonmegosztás rendezésével. Bajorországban az azonos nemű személyek közötti bejegyzett élettársi kapcsolat terén a közjegyzőkre bízott feladatok semmiféle következtetés levonását nem teszik lehetővé az uniós jogra tekintettel a közjegyzők közhatalom gyakorlásában való, minősített részvételének megítélését illetően.
- 54 Harmadsorban a Bizottság az Egyesült Királysághoz hasonlóan úgy véli, hogy az uniós jognak a közjegyzői tevékenységre való utalást tartalmazó szabályai nem érintik az EK 43. cikk és az EK 45. cikk első bekezdésének e tevékenységre való alkalmazását.

- 55 A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendeletet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o; helyesbítés: HL L 242., 2006.9.5., 6. o.), valamint a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, 2004. április 21-i 805/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet (HL 143., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 38. o.) illetően a Bizottság úgy véli, hogy e rendeletek csupán azon kötelezettséget fogalmazzák meg a tagállamok számára, hogy elismerjék és végrehajtsák a más tagállamokban elfogadott és végrehajtható okiratokat.
- 56 Emellett az európai részvénytársaság (SE) statútumáról szóló, 2001. október 8-i 2157/2001/EK tanácsi rendelet (HL L 294., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 251. o.), az európai szövetkezet (SCE) statútumáról szóló, 2003. július 22-i 1435/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 207., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 280. o.), valamint a tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről szóló, 2005. október 26-i 2005/56/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 310., 1. o.) nem relevánsak a jelen jogvita megoldása szempontjából, mivel azok csupán a társaságok létrehozása, egyesülése és székhelyének áthelyezése esetére bízzák a közjegyzőkre, valamint a tagállam által kijelölt más hatóságokra bizonyos előzetes aktusok és alakszerűség teljesítése igazolásának feladatát.
- 57 Ami a jogi szakmákról és a jogrendszerek működéséhez fűződő általános érdekről szóló, 2006. március 23-i európai parlamenti állásfoglalást illeti (HL C 292E., 105. o., a továbbiakban: 2006-os állásfoglalás), az pusztán politikai aktus, amelynek tartalma kétértelmű, mivel az Európai Parlament egyfelől az állásfoglalás 17. pontjában kimondta, hogy az EK 45. cikket alkalmazni kell a közjegyzői szakmára, másfelől viszont az állásfoglalás 2. pontjában megerősítette a Közösség tizenkét tagállamában a közjegyzők szervezetének helyzetéről szóló, 1994. január 18-i állásfoglalásában (HL C 44., 36. o., a továbbiakban: 1994-es állásfoglalás) megfogalmazott álláspontját, amelyben kifejezte azon óhaját, hogy szűnjön meg a több tagállam jogszabályaiban meglévő, a közjegyzői hivatás gyakorlására vonatkozó állampolgársági feltétel.

- 58 A Bizottság és az Egyesült Királyság hozzáteszi, hogy a C-405/01. sz. Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-10391. o.], amelyre írásbeli észrevételeiben több tagállam is utalt, a kereskedelmi hajók kapitányai és másodkapitányai által gyakorolt számos, a biztonság fenntartásával, a rendfenntartással, valamint a családi állapottal kapcsolatos és közjegyzői feladat összességére vonatkozott. Ennélfogva a Bíróságnak nem volt alkalma részletesen, az EK 45. cikk első bekezdésére tekintettel megvizsgálni a közjegyzők által végzett tevékenységet. Következésképpen ezen ítélet nem elegendő annak megállapításához, hogy e rendelkezést a közjegyzőkre alkalmazni kell.
- 59 Másfelől, a Németországi Szövetségi Köztársaság állításától eltérően, a Bíróság ítélezési gyakorlata megkülönbözteti a közjegyzőket a közhatalmi szervektől, amikor elismeri, hogy a közokiratokat közhatalmi szerv vagy más, erre feljogosított szerv állítja ki (a C-260/97. sz. Unibank-ügyben 1999. június 17-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-3715. o.] 15. és 21. pontja).
- 60 A Németországi Szövetségi Köztársaság – amelyet a Bolgár Köztársaság, a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Francia Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság támogat – azzal érvel, hogy a közjegyzők részt vesznek az EK 45. cikk első bekezdése értelmében vett közhatalom gyakorlásában.
- 61 A Németországi Szövetségi Köztársaság a Bizottsághoz hasonlóan úgy véli, hogy az EK 45. cikk első bekezdése értelmében vett „közhatalom” fogalmát önállóan kell értelmezni, és szigorú értelmezést kell adni e fogalomnak. E tagállam, valamint az Észt Köztársaság, a Lengyel Köztársaság és a Szlovák Köztársaság mindazonáltal úgy vélik, hogy az általános jogon túlmenő jogkörök és a kényszerítő jogkör gyakorlása, valamint az állampolgárokkal való hierarchikus viszony léte nem kizárólagos megnyilvánulásai a közhatalom gyakorlásának. A Lett Köztársaság ugyancsak arra mutat

rá, hogy a közhatalom gyakorlásában való részvétel nem korlátozódik az érdekeltek szándékától függetlenül történő döntéshozatalra.

- 62 A Németországi Szövetségi Köztársaság szerint más tevékenységek is a közhatalom gyakorlásának fogalma körébe tartozhatnak, ha azokat az állampolgárokkal szembeni különleges hatáskörök jellemzik, feltéve, hogy azok nem csupán előkészítő vagy technikai jellegűek, hanem kötelezőek a döntést hozó hatóságra nézve, és feltéve, hogy azok nem csupán eseti jellegűek.
- 63 E tagállam úgy véli, hogy a német jogrendben a közjegyzőkre bízott tevékenységek „a perek elkerülésére irányuló ügyintézés” körébe tartoznak, amely kiegészítő szerepet tölt be a peres igazságszolgáltatás mellett. Tevékenységük során a közjegyzők ugyanolyan objektív és független hozzáállást tanúsítanak, mint a jogvita eldöntésére hivatott rendes bíróságok.
- 64 A német jogrendben a közjegyzőkre bízott összes tevékenység joghatást vált ki az állampolgárookra nézve. Emellett a közhatalom gyakorlásában való részvétellel járó tevékenységek nem eseti jellegűek, hanem a közjegyzők tevékenységének jelentős részét alkotják.
- 65 A „permegelőzési feladatot” tehát az állam azért ruházza a közjegyzőkre, hogy a bíróságok leterheltségét csökkentse, kivéve Baden-Württemberg tartományban, ahol feladatot az állam továbbra is maga végzi. Valamely okirat vagy megállapodás hitelesítésével a közjegyző végleges és kötelező döntést hoz arról, hogy a valamely alakszerzési követelményhez kötött jogi aktus a felek által kívánt feltételeknek megfelelően jött-e létre. A hitelesítés előtt a közjegyző meggyőződik arról, hogy az általános feltételek teljesültek-e, és elfogulatlanul tájékoztatja a feleket a jogi aktus következményeiről. A közjegyző ellenőrzi a felek kikötéseinek jogszerűségét is.

- 66 A közjegyzői okiratok emellett olyan bizonyító erővel rendelkeznek, amely a Németországi Szövetségi Köztársaság szerint köti a bíróságokat mérlegelési jogkörük gyakorlása során.
- 67 A végrehajtható okiratok kiállítását és a végrehajtási záradék elhelyezését illetően a Németországi Szövetségi Köztársaság azzal érvel, hogy a német jogrendben a közjegyző által hitelesített szerződések olyan végrehajtható okiratok, amelyeket a közjegyző által rajtuk elhelyezett végrehajtási záradék alapján bíróság közreműködése nélkül végre lehet hajtani.
- 68 E tagállam szerint valamely okirat vagy megállapodás hitelesítése olyan kötelező erejű jogcímet keletkeztet, amely a jogerőre emelkedett ítélettel egyenértékű, feltéve hogy ezen okiratban vagy megállapodásban az adós az azonnali végrehajtásnak aláveti magát.
- 69 Emellett a közjegyzői okirat vagy a közjegyző által elhelyezett végrehajtási záradék alapján megindított végrehajtás során a végrehajthatóság kereteit az említett aktusban szereplő követelésre vonatkozó megállapítások, valamint a végrehajtási záradék határozzák meg. A végrehajtható jogcím kiállítása és a végrehajtási záradék elhelyezése tehát az állampolgárokkal szembeni sajátos jogkör gyakorlásának minősül, amely független az állampolgárok akaratától, mindamelllett a felek kérhetik a végrehajtás felfüggesztését, és vitathatják az említett záradék elhelyezésének jogszerűségét.
- 70 A Németországi Szövetségi Köztársaság emellett azzal érvel, hogy Bajorországban a közjegyzők rendelkeznek hatáskörrel az azonos neműek élettársi kapcsolatának bejegyzésére.
- 71 Másfelől a jelen ítélet 55. és 56. pontjában említett uniós jogi aktusok a közjegyzői okiratokat a bírósági döntésekkel azonos szintre helyezik.

- 72 A Németországi Szövetségi Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Lengyel Köztársaság és a Szlovén Köztársaság egyaránt azzal érvel, hogy a fent hivatkozott Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española ügyben hozott ítéletében a Bíróság az EK 39. cikk (4) bekezdésének alkalmazásában a spanyol hajók kapitányainak közjegyzői feladatait a közhatalom gyakorlásában való részvételnek minősítette. Emellett a fent hivatkozott Unibank-ítéletből kitűnik, hogy közokiratok valamely állami tisztviselő – mint amilyen a közjegyző – általi kiállítása közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvételnek minősül.

A Bíróság álláspontja

– Bevezető megállapítások

- 73 Első kifogásában a Bizottság azt rója fel a Németországi Szövetségi Köztársaságnak, hogy a közjegyzői hivatás tekintetében a saját államterületén korlátozza más tagállamok polgárainak letelepedését azáltal, hogy e szakma gyakorlását az EK 43. cikket megsértve kizárólag saját állampolgárai számára tartja fenn.
- 74 E kifogás tehát kizárólag a szóban forgó német szabályozás által e szakma gyakorlására vonatkozóan előírt állampolgársági feltételt érinti, az EK 43. cikk tekintetében.
- 75 Következésképpen pontosítani kell, hogy az említett kifogás nem vonatkozik sem a közjegyzők jogállására, sem a német jogrendben rájuk vonatkozó általános szabályokra, sem pedig e tagállamban a közjegyzői hivatás gyakorlásának más feltételeire, az állampolgárságra vonatkozó feltételt leszámítva.

- 76 Végezetül hangsúlyozni kell – ahogyan arra a Bizottság a tárgyaláson rámutatott –, hogy az első kifogás nem érinti az EK-Szerződésnek a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását sem.
- 77 Ugyanígy a jelen kifogás nem vonatkozik a Szerződésnek a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseire sem, mivel e kifogás nem érinti az állam szolgálatában álló, „Notare im Landesdienst” által Baden-Württemberg tartományban ellátott közjegyzői feladatokat.

– Az ügy érdeméről

- 78 Bevezetésként érdemes emlékeztetni arra, hogy az EK 43. cikk az uniós jog egyik alapvető rendelkezése (lásd ebben az értelemben többek között a fent hivatkozott Reyners-ügyben hozott ítélet 43. pontját).
- 79 A letelepedés fogalma a Szerződés értelmében nagyon tág fogalom, magában foglalja az uniós polgárok azon jogát, hogy tartósan és folyamatos módon részt vegyenek a származási helyüktől eltérő tagállamok gazdasági életében, és hogy abból hasznot húzzanak, ami elősegíti a gazdasági és társadalmi kölcsönhatást az Európai Unión belül a gazdasági tevékenység önálló vállalkozóként történő gyakorlása területén (lásd többek között a C-161/07. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyben 2008. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-10671. o.] 24. pontját).
- 80 A valamely tagállam állampolgárai számára elismert, más tagállam területén való letelepedés szabadsága magában foglalja többek között a jogot gazdasági tevékenységnek az önálló vállalkozóként történő, a letelepedés tagállamának joga által a saját állampolgáraitra előírt feltételek szerinti megkezdésére és folytatására (lásd többek között a 270/83. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 1986. január 28-án hozott ítélet [EBHT 1986., 273. o.] 13. pontját és ebben az értelemben a fent hivatkozott

Bizottság kontra Ausztria ügyben hozott ítélet 27. pontját). Másként fogalmazva az EK 43. cikk valamennyi tagállamnak megtiltja, hogy jogszabályaiban azon személyekre nézve, akik az ott történő letelepedés szabadságával kívánják élni, tevékenységük gyakorlására eltérő feltételeket írjanak elő, mint saját állampolgáraikra nézve (a fent hivatkozott Bizottság kontra Ausztria ügyben hozott ítélet 28. pontja).

- 81 Az EK 43. cikk célja tehát az, hogy valamely tagállam minden polgárának, aki egy másik tagállamban valamely önálló vállalkozói tevékenység gyakorlása végett letelepszik, a belföldiekkel azonos bánásmódot biztosítson, és e cikk megtiltja a tagállami szabályozásból eredő, állampolgárságon alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetést, amely a letelepedés szabadságának korlátozását jelentené (a fent hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyben hozott ítélet 14. pontja).
- 82 Márpedig a jelen ügyben a vitatott nemzeti szabályozás a német állampolgárok számára tartja fenn a közjegyzői hivatás gyakorlását, így az EK 43. cikk által főszabály szerint tiltott, állampolgárságon alapuló eltérő bánásmódot jelent.
- 83 A Németországi Szövetségi Köztársaság eközben azzal érvel, hogy a közjegyzői tevékenységek nem tartoznak az EK 43. cikk hatálya alá, mivel azok az EK 45. cikk első bekezdése értelmében véve a közhatalom gyakorlásában való részvételnek minősülnek. Először is meg kell tehát vizsgálni a közhatalom gyakorlása fogalmának terjedelmét e rendelkezés értelmében véve, másodsor pedig ellenőrizni kell, hogy a német jogrendben a közjegyzőkre bízott tevékenységek e fogalom körébe tartoznak-e.
- 84 Az EK 45. cikk értelmében vett „közhatalom gyakorlása” fogalmat illetően érdemes hangsúlyozni, hogy ennek értékelésekor az állandó ítélkezési gyakorlat szerint figyelembe kell venni a letelepedés szabadsága alóli kivételekre vonatkozóan az e rendelkezésben előírt korlátok uniós jogi sajátos jellegét, annak érdekében, hogy a Szerződés hatékony érvényesülését ne befolyásolhassák a tagállamok egyoldalú rendelkezései (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Reyners-ügyben hozott ítélet 50. pontját,

a fent hivatkozott Bizottság kontra Görögország ügyben hozott ítélet 8. pontját és a C-438/08. sz., Bizottság kontra Portugália ügyben 2009. október 22-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-10219. o.] 35. pontját).

- 85 Ugyancsak az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 45. cikk első bekezdése kivételt jelent a letelepedés szabadságának alapvető elve alól. Mint ilyennek, e kivételnek olyan értelmezést kell adni, amely a hatályát az e rendelkezés által a tagállamok számára védeni engedett érdekek megóvásához feltétlen szükséges mértékre korlátozza (lásd a fent hivatkozott Bizottság kontra Görögország ügyben hozott ítélet 7. pontját; a fent hivatkozott Bizottság kontra Spanyolország ügyben hozott ítélet 34. pontját; a C-451/03. sz. Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben 2006. március 30-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-2941. o.] 45. pontját; a C-393/05. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyben 2007. november 29-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-10195. o.] 35. pontját; a C-404/05. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 2007. november 29-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-10239. o.] 37. és 46. pontját, valamint a fent hivatkozott Bizottság kontra Portugália ügyben hozott ítélet 34. pontját).
- 86 Emellett a Bíróság több alkalommal kiemelte, hogy az EK 45. cikk első bekezdésében előírt kivételt azon tevékenységekre kell korlátozni, amelyek önmagukban véve is a közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvételnek minősülnek (lásd a fent hivatkozott Reyners-ügyben hozott ítélet 45. pontját, Thijssen-ügyben hozott ítélet 8. pontját, Bizottság kontra Spanyolország ügyben hozott ítélet 35. pontját, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 46. pontját, Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet 38. pontját és Bizottság kontra Portugália ügyben hozott ítélet 36. pontját).
- 87 E tekintetben a Bíróságnak lehetősége nyílt kimondani, hogy nem tartoznak az EK 45. cikk első bekezdésében előírt kivétel hatálya alá bizonyos, a közhatalom gyakorlásához képest kiegészítő vagy előkészítő jellegű tevékenységek (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Thijssen-ügyben hozott ítélet 22. pontját, Bizottság kontra Spanyolország ügyben hozott ítélet 38. pontját, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ügyben hozott ítélet 47. pontját, Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet 38. pontját és Bizottság kontra Portugália ügyben hozott ítélet 36. pontját), vagy bizonyos olyan tevékenységek, amelyek – bár gyakorlásuk a bírósági vagy közigazgatási hatóságokkal való akár rendszeres és szerves kapcsolattal, sőt a működésükben való akár kötelező együttműködéssel jár együtt – érintetlenül hagyják az említett hatóságok mérlegelési és döntési jogkörét (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Reyners-ügyben hozott ítélet 51. és 53. pontját), továbbá bizonyos olyan tevékenységek, amelyek nem járnak döntési jogkör gyakorlásával (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Thijssen-ügyben hozott ítélet 21. és 22. pontját, Bizottság kontra Ausztria ügyben 2007. november 29-én hozott ítélet 36. és 42. pontját, Bizottság

kontra Németország ügyben hozott ítélet 38. és 44. pontját, valamint Bizottság kontra Portugália ügyben hozott ítélet 36. és 41. pontját), kényszerítő jogkör gyakorlásával (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Bizottság kontra Spanyolország ügyben hozott ítélet 37. pontját) vagy kényszer alkalmazására vonatkozó jogkör gyakorlásával (lásd ebben az értelemben a C-47/02. sz., Anker és társai ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-10447. o.] 61. pontját, valamint a fent hivatkozott Bizottság kontra Portugália ügyben hozott ítélet 44. pontját).

- 88 A fenti megállapításokra tekintettel ellenőrizni kell, hogy a német jogrendben a közjegyzőkre bízott tevékenységek a közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvételt jelentenek-e.
- 89 E célból figyelembe kell venni a szóban forgó szakma képviselői által végzett tevékenységek jellegét (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Thijssen-ügyben hozott ítélet 9. pontját).
- 90 A Németországi Szövetségi Köztársaság és a Bizottság egyetért abban, hogy a német jogrendben a közjegyzők fő tevékenysége a közokiratok kiállítása a szükséges alakszerűségek betartásával. Ennek elvégzéséhez a közjegyzőnek többek között ellenőriznie kell, hogy az okirat kiállításához szükséges, törvényben előírt összes feltétel teljesült-e. A közokirat emellett bizonyító erővel rendelkezik, és végrehajtható.
- 91 E tekintetben érdemes kiemelni, hogy a német szabályozás értelmében olyan okiratok vagy megállapodások hitelesítésére kerül sor, amelyekben a felek szabadon megegyeztek. A felek ugyanis a törvény adta korlátok között maguk határozzák meg jogaik és kötelezettségeik terjedelmét, és szabadon választják ki azon szerződéses rendelkezéseket, amelyeket magukra nézve kötelezőnek kívánnak elfogadni, amikor az okirat vagy megállapodás hitelesítése végett a közjegyzőhöz fordulnak. A közjegyző közreműködése tehát a felek előzetes beleegyezését vagy egyetértését feltételezi.

- 92 Emellett a közjegyző egyoldalúan nem módosíthatja a hitelesíteni kért megállapodást, hanem ehhez a felek előzetes jóváhagyása szükséges.
- 93 A közjegyzőre bízott hitelesítési tevékenység tehát önmagában nem jelent az EK 45. cikk első bekezdése értelmében vett, a közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvételt.
- 94 Az a tény, hogy bizonyos okiratok vagy megállapodások hitelesítése semmisség terhe mellett kötelező, nem kérdőjelezheti meg e következtetést. Megszokott ugyanis, hogy a nemzeti jogrendekben és az ott előírtaknak megfelelően a különféle okiratok érvényessége alakszerűségi követelményektől vagy kötelező hitelesítéstől függ. Ennélfogva e körülmény nem elegendő a Németországi Szövetségi Köztársaság álláspontjának alátámasztásához.
- 95 A fenti következtetést az sem kérdőjelezi meg, hogy a közjegyzők az okirat vagy megállapodás hitelesítését megelőzően kötelesek megvizsgálni, hogy az ezen okirat vagy megállapodás létrehozásához szükséges, törvényben előírt összes feltétel teljesült, és ha nem ez a helyzet, kötelesek megtagadni a hitelesítést.
- 96 Igaz, hogy a közjegyző – ahogyan azt a Németországi Szövetségi Köztársaság hangsúlyozza – e vizsgálatot a köz érdekében végzi, vagyis a magánszemélyek között létrejött okiratok tekintetében a jogszerűség és jogbiztonság biztosítása céljából. Mindazonáltal e cél követése önmagában nem igazolhatja, hogy az annak biztosítására szolgáló jogosítványokat az érintett tagállam állampolgárságával rendelkező közjegyzők számára tartásuk fenn.
- 97 A közérdekű cél érdekében való fellépés önmagában nem elegendő ahhoz, hogy valamely tevékenységet a közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvételnek kelljen tekinteni. Vitathatatlan ugyanis, hogy a különféle szabályozott szakmák keretében végzett tevékenységek gyakorlása a nemzeti jogrendekben gyakran magában

foglalja e tevékenység gyakorlója számára az ilyen cél követésének kötelezettségét, anélkül hogy e tevékenység ettől a közhatalom gyakorlása körébe tartozna.

- 98 Ugyanakkor az a tény, hogy a közjegyzői tevékenység olyan közérdekű célt követ, amely többek között a magánszemélyek között létrejött okiratok tekintetében a jogszerűség és jogbiztonság biztosítására irányul, olyan közérdeken alapuló kényszerítő indoknak minősül, amely a közjegyzői tevékenység sajátosságaiból fakadóan igazolhatja az EK 43. cikk esetleges korlátozását, amely vonatkozhat például a közjegyzők felvételi eljárás során való képzésére, a közjegyzők számának és illetékességi területének korlátozására vagy a díjazásuk, függetlenségük, összeférhetetlenségük és elmozdíthatatlanságuk szabályaira, feltéve, hogy e korlátozások lehetővé teszik az említett célok elérését, és ahhoz szükségesek.
- 99 Az is igaz, hogy a közjegyzőnek a felek szándékától függetlenül meg kell tagadnia az olyan okirat vagy megállapodás hitelesítését, amely nem felel meg a törvényben előírt feltételeknek. Ugyanakkor ezen elutasítást követően a felek szabadon orvosolhatják a megállapított jogsértést, módosíthatják az érintett okirat vagy megállapodás tartalmát, avagy elállhatnak az okirat kiállításától vagy a megállapodástól.
- 100 A közjegyzői okirat bizonyító erejét és végrehajthatóságát illetően vitathatatlan, hogy ezek fontos joghatásokat biztosítanak az említett okiratoknak. Ugyanakkor az a tény, hogy adott tevékenység ilyen hatású okiratok elkészítésével jár, nem elegendő ahhoz, hogy e tevékenységet az EK 45. cikk első bekezdése értelmében vett, a közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvételnek kelljen tekinteni.
- 101 Közelebbről megvizsgálva ugyanis pontosítani kell, hogy a közjegyzői okirathoz kapcsolódó bizonyító erő a szóban forgó jogrend bizonyítási rendszerének részét képezi. A ZPO 415. és 418. cikke, melyek meghatározzák a közokirat bizonyító erejét,

az említett törvény 2. könyve 1. fejezetének „okirati bizonyítékok” című 9. címében szerepelnek. Tehát az adott okirat törvény által biztosított bizonyító erejének nincs közvetlen hatása azon kérdésre, hogy az ezen okirat elkészítését magában foglaló tevékenység önmagában véve a közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvételnek minősül-e, amint azt az ítélkezési gyakorlat megköveteli (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Thijssen-ügyben hozott ítélet 8. pontját és a Bizottság kontra Spanyolország ügyben hozott ítélet 35. pontját).

- 102 Emellett, ahogyan az többek között a ZPO 415. cikkének (2) bekezdéséből és 418. cikkének (2) bekezdéséből kitűnik, az így tanúsított tények vagy események, valamint a hitelesítés hibás volta bizonyításának helye van.
- 103 Nem állítható tehát, hogy a közjegyzői okirat bizonyító erejénél fogva feltétel nélkül köti a bíróságot mérlegelési jogkörének gyakorlása során, mivel nyilvánvaló, hogy a bíróság a meggyőződése szerint, a bírósági eljárásban bemutatott tények és bizonyítékok összességének mérlegelését követően hozza meg döntését. A bizonyítékok bíróság általi szabad mérlegelésének elvét egyébként a ZPO 286. cikke kimondja.
- 104 A közokirat végrehajthatóságát illetően meg kell jegyezni – ahogyan arra a Németországi Szövetségi Köztársaság hivatkozik –, hogy az a bíróság előzetes közreműködése nélkül lehetővé teszi az okiratban foglalt kötelezettség végrehajtását.
- 105 A közokirat végrehajthatósága azonban nem jelenti a közjegyzőnek a közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvételét. Ugyanis a ZPO 794. cikke (1) bekezdésének 5. pontjából kitűnik, hogy a közjegyzői okirat végrehajthatósága feltételes: többek között az adós ahhoz való hozzájárulásától függ, hogy ezen aktus előzetes eljárás nélküli esetleges végrehajtásának aláveti magát. Ebből következik, hogy az adós hozzájárulása nélkül a közjegyzői okirat nem rendelkezik végrehajthatósággal. Így, noha a végrehajtási záradék közjegyző általi rávezetése a közokiratra

végrehajthatóságot biztosít ez utóbbinak, e végrehajthatóság a felek azon szándékán alapul, hogy valamely okiratot vagy megállapodást – miután annak törvényességét a közjegyző ellenőrizte – ilyen hatással ruházzanak fel.

- 106 A fenti megfontolások *mutatis mutandis* alkalmazandók azon okiratokra, amelyeket semmisség terhe mellett közjegyzői okiratba kell foglalni, mint amilyen többek között a földterület tulajdonjogának megszerzésére és átruházására, a hagyaték átruházására vonatkozó szerződések, az ajándékozásra tett ígéret, a házassági szerződés, a jövőbeni hagyatékra vonatkozó megállapodás, a hagyatékról való lemondás vagy a kötelesrészre vonatkozó szerződések.
- 107 Ugyanezen megállapítások érvényesek egyébként a közjegyzőnek a jelen ítélet 27. pontjában említett, a társasági jog terén való közreműködésére.
- 108 A Németországi Szövetségi Köztársaság nem alapozhatja elméletét a közjegyzőket kizárólag a Bajor tartományban megillető azon hatáskörre, amely az azonos nemű személyek közötti, bejegyzett élettársi kapcsolat hitelesítésére vonatkozik, mivel a fentiekén túlmenően az AGLpartG 2. cikkéből kitűnik, ahhoz hogy az ilyen kapcsolat joghatást váltson ki, azt a hitelesítés mellett az anyakönyvvezetőnek is be kell jegyeznie az általa vezetett anyakönyvbe.
- 109 Másodsorban a közjegyzőknek a német jog szerinti sajátos jogállására vonatkozóan elegendő arra emlékeztetni, hogy – ahogyan az a jelen ítélet 86. és 89. pontjából kitűnik – a szóban forgó, önmagukban vett tevékenységek jellegére tekintettel, nem pedig magának e jogállásnak a fényében kell megvizsgálni azt, hogy e tevékenységek az EK 45. cikk első bekezdésében előírt kivétel hatálya alá tartoznak-e.

- 110 Mindazonáltal e tekintetben két pontosítást kell tenni. Először is egyértelmű, hogy főszabály szerint a felek szabadon választhatnak közjegyzőt. Igaz ugyan, hogy a közjegyzők díjazását a törvény állapítja meg, azonban a szolgáltatás minősége közjegyzőnként változhat, többek között az érintett személyek szakmai képességeitől függően. Ebből következik, hogy területi illetékességük korlátain belül a közjegyzők – ahogyan arra a főtanácsnok indítványának 18. pontjában rámutatott – versenyfeltételek között gyakorolják szakmájukat, ami nem jellemző a közhatalom gyakorlására.
- 111 Másodszor ki kell emelni, hogy a BNotO 19. cikkének (1) bekezdése értelmében a közjegyző kizárólag maga felel a szakmai tevékenysége keretében végzett cselekményekért.
- 112 Harmadsorban nem meggyőző a Németországi Szövetségi Köztársaságnak a bizonyos uniós jogi aktusokra való hivatkozása sem. A jelen ítélet 55. pontjában említett rendeletekkel kapcsolatban rá kell mutatni, hogy azok a más tagállamokban elfogadott és végrehajtható közokiratok elismerésére és végrehajtására vonatkoznak, ebből következően nem érintik az EK 45. cikk első bekezdésének értelmezését. Ezen értelmezést nem kérdőjelezi meg a jelen ítélet 56. pontjában említett uniós jogi aktusok sem, amennyiben azok – ahogyan arra a Bizottság helyesen rámutatott – arra korlátozódnak, hogy a közjegyzőkre, valamint a tagállam által kijelölt más hatóságokra bízzák bizonyos előzetes aktusok és alakszerűségek teljesítése igazolásának feladatát a társaságok létrehozása, egyesülése és székhelyének áthelyezése esetére.
- 113 A jelen ítélet 57. pontjában említett 1994-es és 2006-os állásfoglalásokat illetően kiemelendő, hogy azok nem bírnak joghatással, mivel az ilyen állásfoglalások jellegük-nél fogva nem kötelezőek. Végezetül, noha ezen állásfoglalások kimondják, hogy a közjegyzői hivatás az EK 45. cikk hatálya alá tartozik, a Parlament az első állásfoglalásban kifejezetten hangot adott azon óhajának, hogy szűnjön meg a közjegyzői

hivatalos gyakorlására vonatkozó állampolgársági feltétel, és ezt az álláspontot a 2006-os állásfoglalásban hallgatólagosan újra megerősítette.

- 114 Negyedsorban a Németországi Szövetségi Köztársaságnak a Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española ügyben hozott ítéletre vonatkozó érvelését illetően pontosítani kell, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügy az EK 39. cikk (4) bekezdésének értelmezésére vonatkozott, nem pedig az EK 45. cikk első bekezdésének értelmezésére. Emellett az említett ítélet 42. pontjából kitűnik, hogy amikor kimondta, hogy a kapitányok és másodkapitányok feladatai a közhatalmi jogosítványok gyakorlásában való részvételnek minősülnek, a Bíróság az általuk gyakorolt feladatok összességét vette tekintetbe. A Bíróság tehát nem kizárólag a kapitányok és másodkapitányok közjegyzői feladatkörét vizsgálta, vagyis külön a végrendeletek átvételét, megőrzését és visszaszolgáltatását, a többi jogkörtől függetlenül, hanem többek között a rájuk bízott, kényszer alkalmazására és szankció kiszabására vonatkozó jogkört is.
- 115 A fent hivatkozott Unibank-ügyben hozott ítéletet illetően – amelyre szintén hivatkozik a Németországi Szövetségi Köztársaság – meg kell állapítani, hogy az ítélet alapjául szolgáló ügy semmilyen módon nem érinti az EK 45. cikk első bekezdésének értelmezését. Emellett a Bíróság az említett ítélet 15. pontjában kimondta, hogy ahhoz, hogy valamely okirat a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i brüsszeli egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.) 50. cikke értelmében közokiratnak minősüljön, valamely közhatalmi szerv vagy az állam által feljogosított bármely más szerv közreműködése szükséges.
- 116 Ilyen körülmények között meg kell állapítani, hogy a német jogrend jelen állása szerint meghatározott közjegyzői tevékenységek az EK 45. cikk első bekezdése értelmében nem jelentenek a közhatalom gyakorlásában való részvételt.

- 117 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a közjegyzői hivatás gyakorlására vonatkozóan előírt állampolgársági feltétel az EK 43. cikkben tiltott, állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetésnek minősül.
- 118 A fenti megfontolások összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy az első kifogás megalapozott.

A második kifogásról

A felek érvei

- 119 A Bizottság azt rója fel a Németországi Szövetségi Köztársaságnak, hogy a közjegyzői hivatás tekintetében a 2007. október 20-ig terjedő időszakra nézve nem ültette át a 89/48 irányelvet, ezen időpontot követő időszakra vonatkozóan pedig a 2005/36 irányelvet. Ezen intézmény szerint a 2005/36 irányelv hatálya a közjegyzőket illetően nem haladja meg a 89/48 irányelv hatályát.
- 120 A Bizottság az Egyesült Királysághoz hasonlóan úgy véli, hogy a közjegyzői szakma a 89/48 irányelv 1. cikkének c) pontja értelmében vett szabályozott szakma, következésképpen ezen irányelv hatálya alá tartozik. A 2005/36 irányelv (41) preambulumbekkezdése nem zárja ki e szakmát ezen irányelv hatálya alól, hacsak az említett szakma az EK 45. cikk első bekezdésének hatálya alá nem tartozik, amit a Bizottság a jelen esetben vitat. Emellett, ha a jogalkotó a közjegyzői hivatást ki akarta volna zárni az említett irányelv hatálya alól, azt kifejezetten megette volna.

- 121 A Bizottság emlékeztet arra, hogy a 89/48 és a 2005/36 irányelv lehetővé teszi a tagállamok számára alkalmassági vizsga vagy adaptációs időszak előírását, amely biztosítaná a közjegyzőktől megkövetelt képzés magas szintjét. Emellett ezen irányelvek alkalmazása nem akadályozná meg a közjegyzők versenyeztetés útján való felvételét, hanem csupán más tagállamok állampolgárai számára is hozzáférést biztosítana e versenyhez. Az irányelvek alkalmazása a közjegyzők kinevezési eljárására sem lenne hatással.
- 122 A Németországi Szövetségi Köztársaság a Lett Köztársasághoz és a Szlovén Köztársasághoz hasonlóan úgy véli, hogy a Bizottság második kifogása elfogadhatatlan anynyiban, amennyiben az mind a 89/48 irányelv, mind a 2005/36 irányelv átültetésének állítólagos elmulasztására vonatkozik.
- 123 A Bizottság ugyanis indokolással ellátott véleményében a 89/48 irányelv átültetésének elmulasztását kifogásolta, miközben az említett indokolással ellátott vélemény kibocsátásának időpontjában a 89/48 irányelvet hatályon kívül helyező 2005/36 irányelvet már elfogadták.
- 124 Másrészt a Bizottság azáltal, hogy a 2005/36 irányelvre első alkalommal a keresetlelben hivatkozott, kiterjesztette a pert megelőző eljárásban körülhatárolt jogvita tárgyát. A 2005/36 irányelv hatálya ugyanis jócskán meghaladja a 89/48 irányelv hatályát.
- 125 Az ügy érdemét illetően a Németországi Szövetségi Köztársaság a Bolgár Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Magyar Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság azzal érvel, hogy a közjegyzők nem tartoznak ezen irányelvek hatálya alá, mivel a tevékenységük révén részt vesznek a közhatalom gyakorlásában.

A Bíróság álláspontja

– Az elfogadhatóságról

- 126 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 226. cikk szerinti eljárásban a kötelezettségszegés fennállását a Bizottság által a szóban forgó tagállam számára az indokolással ellátott véleménynek való megfelelésre kitűzött határidő leteltekor hatályos közösségi jogszabályok alapján kell megítélni (lásd különösen a C-365/97. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1999. november 9-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-7773. o.] 32. pontját, a C-275/04. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 2006. október 5-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-9883. o.] 34. pontját és a C-270/07. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 2009. március 19-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-1983. o.] 49. pontját).
- 127 A jelen ügyben az említett határidő 2006. december 18-án járt le. Márpedig ezen időpontban a 89/48 irányelv még hatályban volt, mivel azt a 2005/36 irányelv csupán 2007. október 20-ától kezdődően helyezte hatályon kívül. Következésképpen a 89/48 irányelv átültetésének elmulasztására alapított kereset nem okafogyott (lásd analógia útján a C-327/08. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 2009. június 11-én hozott ítélet 23. pontját).
- 128 Az említett kifogás azon részének elfogadhatóságát illetően, amely a 2005/36 irányelv átültetésének állítólagos elmulasztására vonatkozik, emlékeztetni kell arra, hogy noha a kereseti kérelmek főszabály szerint nem terjeszkedhetnek túl az indokolással ellátott vélemény rendelkező részében, valamint a felszólító levélben foglalt állítólagos kötelezettségszegéseken, a Bizottságnak a későbbiekben módosításra vagy hatályon kívül helyezésre került uniós jogi aktus eredeti szövegén alapuló, de az új rendelkezések által is fenntartott kötelezettségek megszegésének megállapítására irányuló keresete elfogadható. Ezzel szemben a jogvita tárgya a kötelezettségszegést megállapító eljárás szabályszerűsége lényeges alaki szabályainak megsértése nélkül nem terjeszthető ki az

olyan új rendelkezésből eredő kötelezettségre, amelynek az érintett jogi aktus eredeti változatának szövegében nem található megfelelője (lásd e tekintetben a fent hivatkozott Bizottság kontra Olaszország ügyben hozott ítélet 36. pontját, a C-363/00. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2003. június 12-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-5767. o.] 22. pontját és a C-416/07. sz., Bizottság kontra Görögország ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-7883. o.] 28. pontját).

- 129 Következésképpen főszabály szerint akkor elfogadhatók a Bizottság keresetlevelében foglalt kérelmek, amelyek annak megállapítására irányulnak, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság nem teljesítette a 2005/36 irányelv rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit, ha e kötelezettségek analógok a 89/48 irányelvből eredő kötelezettségekkel (lásd analógia útján a fent hivatkozott Bizottság kontra Görögország ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet 29. pontját).
- 130 Márpedig ahogyan az a 2005/36 irányelv (9) preambulumbekzdéséből kitűnik, miközben az az alkalmazandó elvek egységesítése révén a létező rendelkezések tökéletesítésére, átszervezésére és ésszerűsítésére törekszik, ezen irányelv a letelepedés szabadsága tekintetében fenntartja az olyan különböző, hatályos elismerési rendszerek alapjául szolgáló elveket és biztosítékokat, mint amelyeket a 89/48 irányelv hozott létre.
- 131 Ugyanígy a 2005/36 irányelv (14) preambulumbekzdése kimondja, hogy a többek között a 89/48 irányelv által létrehozott elismerési mechanizmus változatlan marad.
- 132 A jelen ügyben a Bizottság által a Németországi Szövetségi Köztársasághoz intézett, a közjegyzői szakma tekintetében való átültetés elmulasztására vonatkozó kifogás nem a 2005/36 irányelv valamely konkrét rendelkezését, hanem az irányelv egészét érinti.
- 133 Ilyen körülmények között meg kell állapítani, hogy a 2005/36 irányelv a közjegyzői szakma tekintetében való átültetésének állítólagos kötelezettsége analóg a 89/48

irányelvből eredő kötelezettséggel annyiban, amennyiben egyrészt az utóbbi által létrehozott elismerési rendszer alapjául szolgáló elveket és biztosítékokat a 2005/36 irányelv fenntartja, másrészt a 89/48 irányelvvel létrehozott elismerési rendszer a 2005/36 irányelv elfogadása után változatlan maradt.

134 Következésképpen a jelen kifogást elfogadhatónak kell tekinteni.

– Az ügy érdeméről

135 A Bizottság azt rója fel az Németországi Szövetségi Köztársaságnak, hogy a közjegyzői hivatás tekintetében nem ültette át a 89/48 irányelvet. Következésképpen meg kell vizsgálni, hogy ezen irányelv célja az volt-e, hogy e szakmára vonatkozzon.

136 E tekintetben figyelembe kell venni azon jogszabályi környezetet, amelybe ezen irányelv illeszkedik.

137 Rá kell mutatni, hogy a 89/48 irányelv tizenkettedik preambulumbekzdésében a jogalkotó kifejezetten kimondta, hogy a felsőfokú oklevelek elismerésének az ezen irányelvben létrehozott általános rendszere „semmiképpen sem sérti [helyesen: sem érinti] [...] a[z] [EK 45.] cikk alkalmazását”. Az így megfogalmazott fenntartás a jogalkotó azon szándékát tükrözi, hogy az EK 45. cikk első bekezdésének hatálya alá tartozó tevékenységeket kivegye az említett irányelv hatálya alól.

- 138 Márpedig a 89/48 irányelv elfogadásának időpontjában a Bíróságnak még nem volt alkalma nyilatkozni azon kérdésről, hogy a közjegyzői tevékenységek az EK 45. cikk első bekezdésének hatálya alá tartoznak-e, vagy sem.
- 139 A 89/48 irányelv elfogadását követő évek során a Parlament a jelen ítélet 57. és 113. pontjában említett 1994-es és 2006-os állásfoglalásában kimondta egyrészt, hogy az EK 45. cikk első bekezdésének teljes körűen érvényesülnie kell a közjegyzői hivatás vonatkozásában, miközben másrészt azon óhájának adott hangot, hogy szűnjön meg a közjegyzői hivatás gyakorlására vonatkozó állampolgársági feltétel.
- 140 Emellett a 2005/36 irányelv elfogadásakor, amely irányelv a 89/48 irányelv helyébe lépett, az uniós jogalkotó gondoskodott arról, hogy a 2005/36 irányelv (41) preambulumbekzdésében pontosítsa, hogy az nem érinti az EK 45. cikk alkalmazását „mindenekelőtt [helyesen többek között] a közjegyzők vonatkozásában”. Márpedig e fenntartás kimondásával az uniós jogalkotó nem foglalt állást az EK 45. cikk első bekezdésének, ebből következően a 2005/36 irányelvnek a közjegyzői tevékenységekre való alkalmazhatóságáról.
- 141 Erről tanúskodnak többek között a 2005/36 irányelv előkészítési munkálatai. Az Európai Parlament a 2004. február 11-i, első olvasatban elfogadott, a szakképesítések elismeréséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslatra vonatkozó jogalkotási állásfoglalásában (HL 2004. C 97E., 230. o.) azt javasolta, hogy a 2005/36 irányelv szövegében kifejezetten szerepeljen, hogy az irányelv nem vonatkozik a közjegyzőkre. Bár e javaslatot nem tartották meg a szakképesítések elismeréséről szóló, módosított európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslatban (COM (2004) 317 végleges), sem a 2004. december 21-én az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a szakmai képzések elismeréséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadása céljából a Tanács által elfogadott 10/2005/EK közös álláspontban (HL 2005. C 58E., 1. o.), ez nem amiatt történt, mert

a tervezett irányelvet alkalmazni kellene a közjegyzői hivatásra, hanem többek között azért, mert „az EK 45. cikk [első bekezdése] a letelepedés szabadsága és a szolgáltatásnyújtás szabadsága alóli kivételt ír[t] elő a közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvétellel járó tevékenységekre nézve”.

- 142 E tekintetben a jogalkotási eljárás sajátos körülményeire, valamint az ebből eredő bizonytalan helyzetre tekintettel – ahogyan az a fenti jogalkotási háttérből kiténik – nem lehet megállapítani, hogy az indokolással ellátott véleményben megszabott határidő lejártakor kellően egyértelmű kötelezettség hárult volna a tagállamokra a 89/48 és a 2005/36 irányelvnek a közjegyzői hivatás tekintetében való átültetésére.
- 143 Ebből következően a második kifogást el kell utasítani.
- 144 A fenti megfontolások összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság – mivel a közjegyzői hivatás gyakorlását állampolgársági feltételhez kötötte – nem teljesítette az EK 43. cikkből eredő kötelezettségeit, ezt meghaladó részében pedig a keresetet el kell utasítani.

A költségekről

- 145 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 3. §-a értelmében részleges pernyertesség esetén a Bíróság elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását, vagy határozhat úgy, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit. A jelen esetben, mivel a Bíróság csak részben adott helyt a Bizottság keresetének, úgy kell határozni, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit.

¹⁴⁶ Ugyanezen szabályzat 69. cikke 4. §-ának első albekezdése alapján az eljárásba beavatkozó tagállamok maguk viselik saját költségeiket. Következésképpen a Bolgár Köztársaság, a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Francia Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Szlovák Köztársaság és az Egyesült Királyság maguk viselik saját költségeiket.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A Németországi Szövetségi Köztársaság – mivel a közjegyzői hivatás gyakorlását állampolgársági feltételhez kötötte – nem teljesítette az EK 43. cikkből eredő kötelezettségeit.**

- 2) **A Bíróság a keresetet ezt meghaladó részében elutasítja.**

- 3) **Az Európai Bizottság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Bolgár Köztársaság, a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Francia Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Szlovák Köztársaság, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága maguk viselik saját költségeiket.**

Aláírások